

Czy organizm ludzki może zrezygnować z tłuszczów?

Dorota Kędzierska

Uczestnicy projektu to uczniowie klasy drugiej technikum (szkoły ponadgimnazjalnej).

Cele dydaktyczne:

1. poznanie właściwości, rodzajów, składu tłuszczów,
2. dostrzeżenie w życiu codziennym związków organicznych omawianych na lekcji chemii,
3. zapoznanie uczniów z poglądami dotyczącymi racjonalnego odżywiania i diet (w tym z tłuszczami jako ważnym elementem zdrowej diety),
4. doskonalenie umiejętności współpracy w grupie,
5. kształcenie umiejętności organizowania własnej pracy,
6. doskonalenie umiejętności zbierania i selekcjonowania informacji,
7. aktywizowanie uczniów do podejmowania samodzielnych działań,
8. rozwijanie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji,
9. przygotowanie i przeprowadzenie prostych eksperymentów,
10. doskonalenie umiejętności prezentacji i oceny efektów swojej pracy,
11. doskonalenie umiejętności wykorzystania programów komputerowych do tworzenia prezentacji multimedialnych.

Kryteria oceny

Uczniowie na początku realizacji projektu wypracowują z nauczycielem kryteria oceny całego przedsięwzięcia:

1. dokładność i poziom realizacji zadania,
2. dobór informacji,
3. zaangażowanie członków grupy,
4. terminowość,
5. sposób realizacji (pomysł),
6. umiejętność pracy w zespole (współpraca, aktywność, komunikacja).

Na ocenę złożyły się punkty przyznane przez nauczyciela oraz punkty przyznane przez pozostałych uczestników projektu. Ocena za projekt była uwzględniona w ocenie z zachowania oraz w końcoworocznej ocenie z przedmiotu (chemii).

Zespoły i zasady ich współpracy

Uczniowie pracują w grupach 3-4 osobowych. Podział grup ustalony został wspólnie z uczniami. Podział zadań w grupie uczniowie ustalali między sobą, a nauczyciel wspólnie z nimi wybierał przewodniczącego danego zespołu, odpowiedzialnego za kierowanie pracą danej grupy. Lider grupy był w stałym kontakcie z nauczycielem i na bieżąco omawiał przeprowadzone działania.

Monitorowanie pracy uczniów

Nauczyciel motywował uczniów do pracy, wspierał w realizacji projektu, podpowiadał źródła informacji, z których można korzystać podczas wykonywania poszczególnych działań. Zachęcał uczniów do samodzielnego wyszukiwania wiadomości w internecie oraz w literaturze. Konsultacje odbywały się w ramach ustalonego harmonogramu spotkań oraz poprzez email (nawet codziennie, jeśli była taka potrzeba).

Dokumentowanie pracy

Uczniowie podczas wykonywania swoich działań przygotowali: prezentacje multimedialne, doświadczenia chemiczne, plakat, planszę z informacją dotyczącą zdrowego żywienia, wystawę różnych tłuszczów. Wszystkie działania uczniowie prezentowali przed uczniami innych klas drugich, nauczycielami oraz dyrekcją szkoły. Poniżej przedstawiono harmonogram:

	Grupa 1	Grupa 2	Grupa 3	Grupa 4	Grupa 5
Temat:	Tłuszcze: właściwości, skład, rodzaje	Tłuszcze naturalne: pochodzenie, otrzymywanie, porównanie	Proste eksperymenty z zastosowaniem oleju i smalcu	Metaplan: tłuszcze w diecie człowieka	Poglądy na odżywianie i dietę, a zapotrzebowanie na tłuszcze
Kwiecień	przygotowanie planu pracy, wyszukiwanie informacji (wszystkie grupy)				
Maj	przygotowanie prezentacji PowerPoint	przygotowanie prezentacji PowerPoint	ćwiczenie opracowanych doświadczeń	wyszukiwanie ciekawostek, edycja metaplanu	przygotowanie prezentacji PowerPoint
Czerwiec	prezentacja finałowa (3 czerwca 2011)				

Przebieg prac projektowych

- Uczniom w czasie lekcji chemii została przedstawiona propozycja projektu „Czy organizm ludzki może zrezygnować z tłuszczów?”.
- Klasa została podzielona na pięć grup, które wybrały sobie osobne zadania do wykonania.
- Czas na realizację zadań ustalono na kwiecień i maj 2011. Prezentację zadań przewidziano na czerwiec 2011.

Spodziewane **efekty kształcenia** - uczniowie potrafią:

- omówić: właściwości, podział, skład tłuszczów,
- porównać tłuszcze roślinne i zwierzęce,
- wyciągać wnioski; m.in. że tłuszcze są ważnym elementem zdrowej diety,
- przedstawić zasady odżywiania i różne diety (np. dieta Dukana),
- uzasadnić odpowiedź na pytanie zawarte w tytule projektu,
- współpracować w grupie,
- prezentować efekty własnej pracy.

Przykładowe działania uczniowskie

Grupa 3. Doświadczenia

1. Przedstawiono zasady BHP
2. Uczniowie wykonali następujące doświadczenia:

Doświadczenie 1) Rozpuszczalność tłuszczów.

Przykładowe pytanie badawcze: W jakich rozpuszczalnikach rozpuszczają się tłuszcze?

- a) w wodzie ? - W wodzie tłuszcze się nie rozpuszczają, lecz są od niej lżejsze.
- b) w benzynie ? - Tłuszcze są cięższe od benzyny i rozpuszczają się w niej.

Doświadczenie 2) Tłuszcze jako rozpuszczalnik.

Przykładowe pytanie badawcze: Jakie substancje rozpuszczają się w tłuszczach?
Badanie na przykładzie witamin: C – nie, A+D tak

Doświadczenie 3) Ogrzewanie tłuszczów.

Przykładowe pytanie badawcze: Jak podwyższona temperatura wpływa na tłuszcze?

Analizowane tłuszcze umieszczono w parowniczkach i ogrzewano. Wydobywający się charakterystyczny, nieprzyjemny zapach, poznany wcześniej na lekcji chemii, świadczy o pojawieniu się oparów akroleiny. Akroleina jest substancją toksyczną, dlatego np. nie należy zbyt długo smażyć na maśle czy używać wielokrotnie tego samego oleju do smażenia.

3. Uczniowie podawali obserwacje i wyciągali wnioski.

Grupa 4. Tłuszcze w naszej diecie – metaplan

Uczniowie dyskutowali w grupach, a wyniki dyskusji notowali na dużym arkuszu papieru w postaci metaplanu (rys.1).

Rys.1 Schemat metaplanu

Jak jest - przykłady, opisy obserwacji z życia codziennego,

Jak być powinno? - opisy na podstawie zdobytej wiedzy, własne opinie,

Dlaczego nie jest tak, jak być powinno? - przyzwyczajenia, moda, wpływ reklam

Zaproponowane wnioski:

- Ilości spożywanych tłuszczów powinny być dopasowane indywidualnie, co jest związane m.in.: z wiekiem, płcią, aktywnością itp..
- W diecie (wg zaleceń dietetyków) powinny przeważać tłuszcze roślinne, co warto uwzględnić w jadłospisie.
- Wybór diety powinien służyć zdrowiu, dlatego warto szczegółowo i nie bezkrytycznie analizować nowinki w tym zakresie (przytoczono modną dietę bez tłuszczów, opisano jej wpływ na zdrowie).

Grupa 5

Przykładowe plansze opracowane przez uczniów

Dzienne zapotrzebowanie na tłuszcze u kobiet:

Grupa	Ogółem
10-12 lat	80g
13-15 lat	90-95g
16-20 lat	58-90g
21-59 lat, praca lekka	70-75g
21-59 lat, praca ciężka	105-110g
Ciężarne	90g
Karmiące	110g
59-75 lat	70g
Powyżej 75 lat	60g

Dzienne zapotrzebowanie na tłuszcze u mężczyzn:

Grupa	Ogółem
10-12 lat	90g
13-15 lat	105-115g
16-20 lat	110-125g
21-64 lat, praca lekka	80-95g
21-64 lat, praca ciężka	125-150g
65-75 lat	75g
Powyżej 75 lat	65g

Wystawa

Uczniowie zgromadzili różne tłuszcze i podzielili je na grupy w zależności od pochodzenia, właściwości chemicznych i stanu skupienia: masło, smalec, olej, oliwę z oliwek, tran, tłuszcz kokosowy.

Podsumowanie:

Przy realizacji projektu udało się: poprawić umiejętności zbierania i selekcjonowania informacji z różnych źródeł, przeprowadzić proste doświadczenia, rozwinąć współpracę wśród uczniów klasy drugiej - tych, którzy realizowali zadania projektowe. Nie udało się: włączyć wszystkich uczniów do pracy projektowej (zgodnie z metodyką pracy projektowej nauczyciel założył dobrowolny udział uczniów). Trudności sprawiało aktywizowanie uczniów do podejmowania samodzielnych działań.

Sukcesem była prezentacja na forum szkoły przygotowanego projektu.